

העלון מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה והזכה של רבנו, עטרת ראשינו, הגאון, גדול הדור, מרן רבנו

עובדיה יוסף בן גורג'יה, זכר צדיק וקדוש לברכה.

פרשת השבוע: לך לך "ציון במר תבכה. וירושלים תתן קולה" כניסת השבת: 16:41

ערש"ק ז' חשוון תשע"ד (11.10.2013) ("נחם ה' את אבלי ציון") יציאת השבת: 17:48 ר"ת 18:24

הפטרה: "למה תאמר יעקב" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net (לפי העיר חיפה)

בני ציון

"ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו"

על הכתוב בפרשתנו, "ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו", אומר האר"י הקדוש: בפסוק זה נרמז שנשמתו של רבא האמורא הייתה טמונה בתוך נעמה העמונית, בתו של לוט. וכפי דבריו הקדושים של האר"י ל" (ליקוטי תורה פרשת לך לך): "ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם", כבר הודעתך איך רבא האמורא נמשך נשמתו משרש נעמה העמונית, בת לוט, וזה סוד רכשו בן אחי, ראשי תיבות רבא. וכאשר הקליפות שבו את לוט, גם את נשמת רבא שבו עמו...".

על-פי דבריו הקדושים של האר"י זצ"ל מיושבת לנו הקושיה על הכתוב: "ויקחו את לוט, ואת רכשו בן אחי אברם": וכי איך אפשר להגיד על הרכוש שהוא בן אחי אברם? הרי היה צריך להיות כתוב: "ויקחו את לוט בן אחי אברם ואת רכשו בן אחי". אך לפי דברי האר"י זצ"ל מבוואר לנו שבדקדוק גדול כתבה התורה: "רכשו בן אחי אברם" – כדי לרמוז לנו בראשי תיבות על נשמת רבא, שהיתה טמונה אצל לוט בסדום, ועל-כן הלך אברהם אבינו להצילו.

והנה, שנינו בגמרא, שרבא האמורא דרש (חגיגה טו'): "אל גנת אגוז ירדתי, לראות באבי הנחל" (שה"ש ו'), למה נמשלו דברי תורה לאגוז? לומר לך, מה אגוז – אף-על-פי שמלוכלך בטיט ובצואה – אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם – אף-על-פי שסרח – אין תורתו נמאסת". וצריכים אנו להבין, מדוע נוקא רבא האמורא דרש ענין זה, על תלמיד חכם שסרח המשול לאגוז, המלוכלך בטיט ובצואה?

אומר על-כך הרה"ג פינחס פרידמן: כאשר לוט בחר להתחבר עם אנשי סדום, שהיו פידוע שטופים בזימה, התלכלך ב"צואתם" (=בתועבותם). ולכן יש לומר, שרבא, שהיה טמון בתוך לוט, היה בבחינת תלמיד חכם המלוכלך בטיט ובצואה, ועל-כן דרש רבא: "אל גנת אגוז ירדתי...מה אגוז – אף על פי שמלוכלך בטיט ובצואה – אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם – אף על פי שסרח – אין תורתו נמאסת", כדי לרמוז על שרש נשמתו, שהיתה טמונה בלוט.

ויש להוסיף מה שכתב הזוהר הקדוש (פקודי רלג', מתורגם ללשון הקדש): "אל גנת אגוז ירדתי...מה אגוז, יש לו קליפה המסובבת ומכסה על מזח האגוז שהוא בפנים, כך בכל דבר של קדושה, הקדושה היא בפנים, והסטרא אחרא (=היצר הרע) מקיף עליה מבחוץ, והיא בסוד רשע מכתיר (=מקיף) את הצדיק" (חבוק א', ד'), ולכן נמשלה הקדושה לאגוז". מבוואר מדברי הזוהר הקדוש, שהאגוז, המכוסה בקליפה, רומז על הקדושה, המכוסה והמוקפת מבחוץ בסטרא אחרא (=כוחות הטומאה).

והנה, כלל גדול הוא לפני ה' יתברך, "כי לא ידח ממנו נדח". דהינו, הקב"ה, ברחמי הרבים, דואג שכל נשמה ונשמה תגיע לתיקונה.

ולכן אומר הכתוב: "אל גנת אגוז ירדתי" – שהקב"ה יורד "אל גנת אגוז", להוציא יקר מוזלל, להוציא את "האגוז מתוך הקליפה" (=להציל את ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות). וכך עשה הקב"ה עם רבא האמורא, שהיה טמון בתוך הקליפות בסדום, והוא יתברך "ירד" להצילו מתוך הסטרא אחרא על-ידי אברהם אבינו.

ענין זה גם מסביר, מדוע טרח כל-כך אברהם אבינו, ואף מסר את נפשו להילחם בארבעת המלכים כדי להציל את לוט. שכן, אברהם ידע שבלוט טמון הניצוץ הקדוש של רבא האמורא, שעתידי לדרוש ולחדש חידושים בתורה שבועל-פה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספור אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך"

על הכתוב, "ויוצא אתו החוצה... מפירש רש"י: "הוציאו מחללו של עולם, והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו

לְשׁוֹן הַבִּטָּה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה". כְּלוּמָר, אוֹמֵר רש"י, שֶׁהַקִּב"ה הוֹצִיא אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ מֵעַל הַחֲלָל וּמֵעַל כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַגְּלִקְסִיּוֹת, וְאָמַר לוֹ: "הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ". שָׁכַן, לְשׁוֹן "הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה" הוּא לְשׁוֹן הַבִּטָּה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה.

וַיֵּשׁ לוֹמֵר שֶׁהִיא קָשָׁה לְרש"י מֵהַ שְׁבָרֶךָ הַקִּב"ה אֶת אַבְרָהָם "הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ". שֶׁהָרִי, אָדָם הַמִּתְבּוֹנֵן מֵהָאָרֶץ לְשָׁמַיִם יְכוּל לְסַפֹּר כְּמָה אֲלֵפֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא יוֹתֵר. וְכִי זוֹהֵי הַבְּרָכָה שְׁמִבְרַךְ הַקִּב"ה אֶת אַבְרָהָם, שְׁכַל זִרְעוֹ יִהְיֶה כְּמָה אֲלֵפִים...?

אוּלָּם, מֵאַחַר וְאָמַר לוֹ הַקִּב"ה "הַבֵּט נָא", שִׁזְזָתָּ כְּאִמּוֹר לְשׁוֹן הַבִּטָּה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, בְּרוּר הוּא לְרש"י שֶׁהַקִּב"ה הַגְּבִיָּה אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ מֵעַל כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַגְּלִקְסִיּוֹת כְּדִי לְהַרְאוֹת לוֹ אֶת כָּל מִיִּלְיָאֲרֵי הַכּוֹכָבִים, וְלוֹמֵר לוֹ ש"כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ", שִׁזְזָתָּ בְּרָכָה מְעוּלָה. (אִם כֵּן, יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁאַבְרָהָם אֲבִינוּ הִיָּה הָאֶסְטְרוֹנֹאוֹט הָעֵבְרִי הָרִאשׁוֹן שֶׁהִיָּה בְּחֲלָל, עוֹד לְפָנָי אֵילָן רְמוֹן ז"ל, שְׁכִידוּעַ הַגִּיעַ לְחֲלָל בְּמַעֲבֹרֵת "קוֹלוֹמְבִיָּה". וּמֵעַנִּין שֶׁהַגְּמִטְרִיָּה שֶׁל "הַחֻצָּה וַיֹּאמֶר הַבֵּט" (=387) הִיא בְּדִיוֹק הַגְּמִטְרִיָּה שֶׁל "אֵילָן רְמוֹן" (=387))

"הִיָּה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר אֵל תִּירָא אַבְרָם אֲנִכִי מִגֵּן לְךָ" (סִיפּוּר אֲמִיתִי)

מְסוּפָּר עַל יְהוּדֵי, שֶׁהִיָּה חֵיל בְּצָבָא הַרוּסִי, וּבְמַסְגֶּרֶת תַּפְקִידוֹ נִשְׁלַח לְהָרִי אֲפַגְנִיסְטוֹן יַחַד עִם פְּלוּגָה גְדוֹלָה שֶׁל חֵילִים, כְּאִשֶּׁר מְטֹרֵת שְׁלִיחוֹתָם נוֹעֲדָה לְדַכֵּא קוֹן מוֹרְדִים נוֹקְשָׁה הַקִּים שָׁם. לְבַחוּר, לְמִרוֹת הַיּוֹתוֹ יְהוּדִי, לֹא הִיָּה שׁוּם מוֹשֵׁג בְּיַהֲדוּת - לֹא תוֹרָה, לֹא מִצְוֹת, לֹא שַׁבָּת, לֹא תַפִּילִין, כְּלוּם! בּוּר וְעַם הָאָרֶץ, רַחֲמָנָא לִיצְלָן. וּמָה יַעֲשֶׂה כִּזֶּה בּוּר וְעַם הָאָרֶץ בְּשַׁעוֹת הַמְּנוּחָה הַמוֹעֲטוֹת שְׁנוֹתָרוּ לוֹ בֵּין הַפְּעִילוּיּוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁהָיוּ מִנֵּת חֲלָקוֹ?

נוֹהַג הִיָּה לְלַקֵּת לְטִיֵּל בֵּין הַסְּלָעִים וְהַצּוּקִים הַשּׁוֹנִים בְּאִזּוֹר הַרְרֵי זֶה, לְרִאוֹת אֶת יוֹפֵי הַטֶּבַע. וְהִנֵּה, בְּמַהֲלָךְ אֶחָד מְטִיולֵיו גָּלָה אוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי נֶחֱשׂ אֲרִסִי גְדוֹל שׁוֹכֵב וּמְקוּפָּל לְהִנְאָתוֹ. מִיַּד הַחֲלִיט לְהַתְיַדָּד עִם הַנְּחֹשׁ, וְלֵאמָצוֹ לְעַצְמוֹ, לַעֲת עֵתָה. חֲזַר הַחֵיל לְמַחְנָה, וְלָקַח מִשָּׁם מַעֵט אֶכָּל בְּעֵבוֹר הַנְּחֹשׁ, וְהִנִּחוּ בְּמִרְחָק מָה מִמֶּנּוּ. הַנְּחֹשׁ רָאָה אֶת הָאֶכָּל שֶׁהוֹנַח בְּעֵבוּרוֹ, הַתְּקַדָּם לְעֵבְרוֹ וְאֶכָּל אֶת מִנֵּת הָאֶכָּל. לְמַחְרַת הַבִּיא לוֹ הַחֵיל פַּעַם נוֹסֶפֶת מִנֵּת אֶכָּל מְכוּבֶּדֶת, וְכִמְעַשְׂהוּ הָרִאשׁוֹן כִּי מַעֲשֶׂהוּ בְּשֵׁנִית. כִּי הַמְּשִׁיךְ הַדָּבָר בְּמִשְׁךְ כְּשִׁבוּעִים יָמִים. בֵּינְתַיִם הַסְּפִיק הַחֵיל לְהַתְיַדָּד עִם הַנְּחֹשׁ, וְאִף הִיָּה מְשַׁחֵק עִמּוֹ כָּל יוֹם וָיוֹם. יוֹם אֶחָד הַגִּיעָה הַפְּקוּדָה לְעִזּוֹב אֶת הָהָר הַנוֹכַחִי וְלְהַתְמַקֵּם בְּהָר אַחֵר. אֲרִזּוֹ כָּל הַחֵילִים אֶת מְטִלְטִלֵיהֶם הַמְּעֻטִים, וּבְכֻלָּלִם גַּם הַחֵיל שְׁלֵנוּ, אֶבֶל מֵאַחַר וְהִיָּה לְאוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי "חֲבֵר מְקוֹמִי" שֶׁנִּשְׁאַר, רָאָה הוּא צוֹרֵךְ לְלַקֵּת וְלְהַפְרִד מֵהַנְּחֹשׁ שְׁלוֹ. אֲרִגֵּן לוֹ הַחֵיל מִנֵּת אֶכָּל מְכוּבֶּדֶת, וַיֵּצֵא אֵלָיו לְפָגִישַׁת פְּרִידָה אַחֲרוֹנָה. הַנְּחֹשׁ זֶהָה אוֹתוֹ מִרְחוֹק, וְהַחֵיל לְצַהוֹל לְעוֹמְתוֹ, מְכַשְׁפֵּשׁ בְּזַנְבוֹ לְכָאן וּלְכָאן, וְגַם הַחֵיל שְׁלֵנוּ "כְּשִׁפְשׁ" לְעוֹמְתוֹ בְּשִׁמְחָה. לְפִתְעַ פְּתֹאוֹם נִעְמַד הַנְּחֹשׁ בְּתַנוּעָה חֲדָה וְזִרְיָה כְּנֶגֶד הַחֵיל, כְּמוֹ מְקַל, כְּשִׁפְהַ הַנְּחֹשׁ לְנֶגְדוֹ. הַחֵיל יָדַע אֶת הַמְּשַׁמְעוֹת הַקָּשָׁה שֶׁל הַדָּבָר. אִם הַנְּחֹשׁ עוֹמֵד מוֹל הָאָדָם בְּתַנוּחָה זוֹ שֶׁל הַמְּקַל, אֶסוּר לְאָדָם בְּשׁוּם פְּנִים וְאוֹפֵן לְזוֹז אֲפִילוֹ תַנוּעָה קְלָה, כִּי אִם חֲלִילָה יְזוּז הָאָדָם, הַנְּחֹשׁ עֵלוֹל לְהַכִּישׁוֹ נְשִׁיכַת מוֹת! עֵמַד אוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי מוֹל הַנְּחֹשׁ בְּפִחַד נוֹרָאִי בְּלִי לְנוּעַ, שְׁמָא יְבוּלַע לוֹ, חֵס וְחֲלִילָה. וְכִי, שְׁנֵי הַיְדִידִים הַמוֹזְרִים הִלְלוּ עוֹמְדִים זֶה מוֹל זֶה, פְּנִיָּהֶם אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וּשְׁנִיָּהֶם אֵינָם זְזִים וְאֵינָם נְעִים. בְּעֵבוֹר זְמַן רַב שֶׁנִּמְשַׁךְ כְּנֶצֶחַ, הַתְּקַפֵּל הַנְּחֹשׁ, וְזוֹ וְהִלָּךְ לְדַרְכּוֹ. הַחֵיל, שֶׁלֹּא הֵאֱמִין לְגַס שְׁקָרָה לוֹ, אֶף בְּמַהֲרָה לְמְקוֹם הַמַּחְנָה. הוּא יָדַע אֶת הַעוֹנֵשׁ הַצָּפוּי לוֹ עַל הָאִיחוּר הָרַב לְמִפְקָד. אוּלָּם, כְּאִשֶּׁר הַתְּקַרֵּב הַחֵיל לְעֵבֶר מְקוֹם הַמַּחְנָה, פָּרַט לְלַכְלוֹךְ רַב שֶׁהַשְּׂאִירוֹ אַחֲרֵיהֶם יוֹשְׁבֵי הַמַּחְנָה, לֹא נוֹתֵר שָׁם כְּלוּם. הַבֵּין הַחֵיל שֶׁהַפְּלוּגָה כְּבָר יֵצְאָה לְדַרְכָּה לְהַתְמַקֵּם בְּהָר שְׁכֵנְגָד. מִיַּד הִלָּךְ הוּא בְּעַקְבוֹתֵיהֶם, בְּתַקּוּהַ לְהַשִּׁיגֵם בְּדַרְךְ וְלְהַצְטַרֵּף אֲלֵיהֶם. בְּמַהֲרָה רַבָּה הִלָּךְ לוֹ הַחֵיל בְּנִפְתּוּלֵי הַשְּׁבִילִים שְׁבָהָר...

לְפִתְעַ, כְּשֶׁהוּא הַגִּיעַ לְעַמֵּק, נִגְלָה לְעֵינָיו מַחְזָה מְבַהִיל בְּיוֹתֵר: כָּל חֲבָרֵי הַחֵילִים שְׁרוּעִים עַל הָאָרֶץ, שְׁחוּטִים, מֵתִים. עַד מְהֵרָה הוּא הַבֵּין, שֶׁהַמוֹרְדִים תַּפְסוּ אֶת כָּל חֲבָרֵי בְּעֵת יְרִידָתָם מִן הָהָר, וְהַרְגוּם מְבִלִי לְהַשְּׂאִיר מֵהֶם אֲפִילוֹ אֶחָד, פָּרַט לְחַיָּיו שֶׁנִּצְלוּ מִמִּיתָה קָשָׁה וְאֶכְזָרִית זוֹ!

הַזְּדַעֵזַע אוֹתוֹ חֵיל מִמְרָאָה עֵינָיו, וְיוֹתֵר מִכֵּן הַזְּדַעֵזַע מִצְרוּף הַדְּבָרִים הַמוֹפְלָאִים שֶׁקָּרוּ עִמּוֹ בְּיוֹם זֶה! עַד מְהֵרָה הַשְּׁכִיל אוֹתוֹ חֵיל לְהַבִּין, כִּי לֹא הַנְּחֹשׁ מְמִית, וְלֹא הַנְּחֹשׁ מַחְיָה. לֹא הַמוֹרְדִים מְמִיתִים, וְלֹא הַמוֹרְדִים מְחִיִּים. כִּי אִם יָד מְכוֹנֶנֶת מִמְרוֹם הַיְתָה כָּאן, וְחַיָּיו נִתְּנוּ לוֹ בְּמַתְנָה עַל-יְדֵי הַקִּב"ה, שֶׁשְּׁלַח אֵלָיו נְחֹשׁ לְטוֹבָתוֹ, לְהַצִּילוֹ מְמוֹת.

מַעֲשֶׂה מְדַהִים זֶה כְּאִמּוֹר זְעַזַע אֶת אוֹתוֹ חֵיל זְעוּזַע עֵמוֹק, וְהוּא הַחֲלִיט לְעָרוֹק מֵהַצָּבָא הַרוּסִי לְאַלְתֵּר, מֵאַחַר שֶׁהַבֵּין שֶׁהוּא נֶחֱשָׁב כְּמַת מְבַחֲנִנְתָּם, בְּגִלָּל מִיתַת כָּל חֲבָרֵי פְלוּגָתוֹ. כְּעֵת הַחֲלִיט שֶׁעָלָיו לְעַמּוֹל, לְבָרַר בְּאוֹפֵן יְסוּדִי אֶת מְשַׁמְעוֹת חַיָּיו כִּי הוּדִי, וְלַחֲיוֹת לְפִי זֶה. וְכִי הַחֵיל לְצַעוֹד וְלְהַתְקַדָּם בְּצַעֲדֵי עֵנֵק. הַחֵיל חָתַם אֶת סִיפּוּרוֹ בְּמַלִּים הַלְלוּ, שְׁכַבֵּר הַסְּפִיק לְלוּמְדוֹ: "אֲנִי מֵאֱמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, כִּי הַבוֹרָא הוּא הַמְּנַהֵיג לְכָל הַבְּרוּאִים". ("אֲמַת וְיַצִּיב וְנִכּוֹן..."). שַׁבָּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרִשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: לָךְ לָךְ

כְּנִיסַת הַשָּׁבֹת: 16:41

ערש"ק ז' חשוון תשע"ד (11.10.2013)

17:48 יציאת השבת: ר"ת 18:24

הַפְּטָרָה: "לְמָה תֹאמַר יַעֲקֹב" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וּמַלְכֵי צְדָק מְלֶךְ שְׁלָם הוֹצִיא לְחֵם וַיֵּין..."

בְּפִרְשֶׁתְנוּ, אָנוּ לְמַדִּים עַל הַפְּגִישָׁה הַנִּפְלְאָה שֶׁהִתְקַיְּמָה בֵּין אַבְרָהָם אָבִינוּ לְבֵין מַלְכֵי צְדָק מְלֶךְ שְׁלָם. (לְאַחַר הַנִּצְחוֹן הַגָּדוֹל שֶׁנַּחַל אַבְרָהָם אָבִינוּ, בְּמַלְחַמְתּוֹ כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים, כְּשִׁיצָא לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן אַחִיו, שֶׁנִּלְקַח בְּשָׁבִי עַל-יָדָם).

וְכֹךְ מִתְאַרֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֶת הַפְּגִישָׁה בֵּין אַבְרָהָם וּבֵין מַלְכֵי צְדָק: "וּמַלְכֵי צְדָק מְלֶךְ שְׁלָם הוֹצִיא לְחֵם וַיֵּין...". וְתַרְגֵּם אוֹנֶקְלוֹס: "וּמַלְכֵי צְדָק מְלָכָא דִירוּשְׁלָם" (=וּמַלְכֵי צְדָק מְלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם). וְכֵן גַּם פֶּרֶשׁ הַרְמַבְּ"ן (בְּרֵאשִׁית י"ד, י"ח): "שְׁלָם הִיא יְרוּשָׁלַיִם". מְבוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁמַּלְכֵי צְדָק הִיָּה מְלֶךְ עַל עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנִּקְרָאָה אִזּוֹ בְּשֵׁם "שְׁלָם".

אִם כֵּן, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ נִקְרָאָה יְרוּשָׁלַיִם בְּתַחִילָה בְּשֵׁם "שְׁלָם"?

נִקְדִּים לְהִבִּיא מְדַרְשׁ נִפְלֵא שֶׁל חו"ל, הַמְּבֹאֵר שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַיִם" הוּא בְּעֵצָם שִׁילּוּב שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת: "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם". אֶת הַשֵּׁם "יְרָאָה" נִתֵּן אַבְרָהָם אָבִינוּ (בְּפִרְשֶׁת הָעֵקֶידָה), וְאֶת הַשֵּׁם "שְׁלָם" נִתֵּן מַלְכֵי צְדָק, שְׁחוּ"ל אוֹמְרִים שֶׁהוּא שֵׁם, בְּנוֹ שֶׁל נָח. וְכִפִּי שְׁמוּבָא בְּמַדְרַשׁ רַבָּה (וִירָא נו', י'): "אַבְרָהָם קָרָא אוֹתוֹ (=אֶת הַמָּקוֹם) 'יְרָאָה', שְׁנֵאמַר: 'וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יְרָאָה'. (ו) שֵׁם (בְּנוֹ שֶׁל נָח) קָרָא אוֹתוֹ 'שְׁלָם', שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית י"ז): 'וּמַלְכֵי צְדָק מְלֶךְ שְׁלָם'. אָמַר הַקַּב"ה: אִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ (=אֶת הַמָּקוֹם) 'יְרָאָה', כְּשֵׁם שֶׁקָּרָא אוֹתוֹ אַבְרָהָם – שֵׁם (בְּנוֹ שֶׁל נָח, שֶׁהוּא) אָדָם צְדִיק, מִתְרַעַם (עַל-כֵּן). וְאִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ 'שְׁלָם' – אַבְרָהָם, (שֶׁהוּא) אָדָם צְדִיק מִתְרַעַם (עַל-כֵּן). אֲלָא, הָרִינִי קוֹרָא אוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיִם". וּפֶרֶשׁ שֵׁם רַש"י: "יְרוֹ – גַּמְטְרִיָּה יְרָאָה".

מְבוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁהַקַּב"ה לֹא רָצָה לְקַרְוֵא לִירוּשָׁלַיִם בְּשֵׁם שֶׁקָּרָא לָהּ אַבְרָהָם ("יְרָאָה"), כְּדִי לֹא לְהַכְעִיס אֶת שֵׁם בֶּן נָח. וּמִצַּד שְׁנֵי, לֹא רָצָה לְקַרְוֵא לִירוּשָׁלַיִם בְּשֵׁם "שְׁלָם", כְּדִי לֹא לְהַכְעִיס אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַל-כֵּן חִבְּרַת הַקַּב"ה אֶת שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם", וְקָרָא לְמָקוֹם "יְרוּשָׁלַיִם".

הַתּוֹסְפוֹת (תַּעֲנִית ד"ה ה"ה) הִבִּיאוּ מְדַרְשׁ זֶה, וְהוֹסִיפוּ עַל-כֵּן: "לְכֹךְ אֵין אָנוּ נוֹתְנִים יְרֵד בִּירוּשָׁלַם, בֵּין לַמ"ד ל-מ"ם, עַל שֵׁם שְׁלָם" (יְרוּשָׁלַם). וְהַכּוֹנֵה כָּאן הִיא, שְׂאֲכֹן, בַּתּוֹרָה, בְּנִבְיָאִים וּבְכַתּוּבִים לֹא נִמְצְאָה הַמְּלָה "יְרוּשָׁלַם" בְּכַתִּיב מְלֵא, עִם הָאוֹת י, אֲלָא כְּתוּב "יְרוּשָׁלַם", לְלֹא הָאוֹת י (מְלַבֵּד חֲמֵשׁ מְקוֹמוֹת שִׁבּוּאָרוּ בְּהַמְשָׁךְ).

לְפִי זֶה, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פִּה, בְּגִמְרָא וּבְמַדְרָשִׁים, וּבְכָל הַתְּפִילוֹת שֶׁאָנוּ מִתְפַּלְּלִים אָנוּ אוֹמְרִים "יְרוּשָׁלַם", בְּכַתִּיב מְלֵא עִם הָאוֹת י, וְלֹא "יְרוּשָׁלַם"?

אוֹמֵר עַל-כֵּן הַר"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן: וּמִצָּאֵתִי בְּסִפֵּר "מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" (פֶּרֶשׁת נִשָּׂא ד"ה או עַל עֵינַי), שֶׁבָּאָר עֵינַי זֶה וְכַתֵּב, שֶׁהַקַּב"ה הוֹסִיף אֶת הָאוֹת י מִשְׁמוֹ, מִשֵּׁם הוִי"ה (י.ה.ו.ה) לְמַלְּא יְרוּשָׁלַם. וְכִפִּי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת": "נִתְּוֹסְפָה (הָאוֹת) י שֶׁל יְרוּשָׁלַם, שֶׁהוּא רֵאשׁ (=הָאוֹת הָרֵאוּשׁוּנָה שֶׁל) שֵׁם בֶּן אַרְבָּע (אוֹתִיוֹת, י.ה.ו.ה)".

כְּלוּמָר, מֵאַחַר וְהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַם" הוּא מֵאֵת ה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁצִּרַף אֶת שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת, "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם", עַל-כֵּן הוֹסִיף הַקַּב"ה אֶת הָאוֹת י מִשְׁמוֹ (הָאוֹת הָרֵאוּשׁוּנָה מִשֵּׁם הוִי"ה), לְרְמוֹז שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַם" נִתֵּן מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה, רִבְנוּ בַחֲיֵי, בְּפִרְשֶׁת "חֻקֹּת" (בְּמַדְבַּר יט', יג'), הִבִּיא פְּרוּשׁ נִפְלֵא אַחַר, וְאָמַר, שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַם" הוּא לְשׁוֹן יְחִיד. אוֹלָם, הוֹסִיף וְאָמַר, שֶׁבְּחֲמֵשׁ מְקוֹמוֹת בְּלִבְד בַּתְנ"ךְ כֵּן כְּתוּב הַשֵּׁם "יְרוּשָׁלַם" מְלֵא עִם י, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים. כְּדִי לְרְמוֹז שִׁירוּשָׁלַיִם שֶׁל מְטָה מְכוּנָת כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמוּבָא בְּגִמְרָא (תַּעֲנִית ה'): "אָמַר הַקַּב"ה: לֹא אָבּוּא בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, עַד שֶׁאָבּוּא לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מְטָה... (וְזֶהוּ שְׂכַתּוּב): 'יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׂחַבְרָה לָהּ יְחִידוֹ'" (תְּהִלִּים קכ"ב, ג'). דְּהִינּוּ, שֶׁהֵשֵׁם יְרוּשָׁלַם, מְלֵא עִם הָאוֹת י, מוֹרָה עַל חִיבוּר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם

שֶׁל מָטָה עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה ("כְּעִיר שְׁחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו").

נִמְצָאוּ לְמִדֵּים מִכָּאן, שֵׁשׁ שְׁתֵּי יְרוּשָׁלַיִם: אַחַת שֶׁל מַעֲלָה וְאַחַת שֶׁל מָטָה, שֶׁנִּתְחַבְּרוּ יַחְדָּו. וְעַל-כֵּן מוֹרָה הַשֵּׁם "יְרוּשָׁלַיִם", מְלֵא עִם **י**, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים – לֹמֵר לְכָל שֵׁשׁ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה וְגַם שֶׁל מַעֲלָה. אוֹלָם, הָיְתָה וּבִגְלַל הַחֲרָבָן וְהַגְּלוּת אֵין יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה מְכוֹנֶת כַּנֶּגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, לְכֵן נִחְסְרָה הָאוֹת **י** מִיְרוּשָׁלַיִם, וְהִיא נִקְרָאת יְרוּשָׁלַם, בְּלִשׁוֹן יַחֲדָו.

הִנֵּה כִּי כֵן, מְבוֹאֵר מִדְּבָרֵי רַבְּנוּ בְּחַיִּי, כִּי אַכֵּן שֵׁם עִיר הַקֹּדֶשׁ הוּא "יְרוּשָׁלַם", בְּלִשׁוֹן יַחֲדָו. וְאַמֵּת, שֶׁהַשֵּׁם יְרוּשָׁלַיִם הוּא שִׁילּוּב שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת "יְרָאָה" ו"שָׁלַם". אֲלָא, שְׁמֵאֲחֵר וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה מְכוֹנֶת כַּנֶּגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, לְכֵן נִתְּוֹסְפָה הָאוֹת **י** לְמַלְּהָ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים, כְּדִי לֹמֵר לָנוּ שֶׁהַכּוֹנֵה הִיא עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה וְגַם שֶׁל מַעֲלָה. וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׁמַטְעַם זֶה אָנוּ מְזַכִּירִים בְּתַפִּילוֹתֵינוּ אֶת הַמְּלָה "יְרוּשָׁלַיִם", בְּכַתִּיב מְלֵא עִם הָאוֹת **י** ("תִּשְׁכַּח בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ"). וְזוֹאת, כִּינּוּן שְׁמִיָּבִקִּים אָנוּ בְּתַפִּילָה, שֶׁהַקִּב"ה יִגְאַלְנוּ גְּאוּלַּת עוֹלָם, וַיֵּשׁוּב בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה, יַחַד עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, שְׂאֵז יַחְזוֹר שֵׁם עִיר הַקֹּדֶשׁ לְהִיקְרָא "יְרוּשָׁלַיִם", מְלֵא עִם **י**, בְּלִשׁוֹן רַבִּים.

"וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל שְׁלֵם הוֹצִיא לְחֵם וַיֵּין... וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיוֹן קִנְהַ שְׁמַיִם וְאַרְצָ... וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל" (יד', כ')

עַל הַכְּתוּב, "וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל", שׁוֹאֲלִים חו"ל בְּמִדְרָשׁ: מִי נָתַן לְמִי מַעֲשֵׂר? הָאֵם מִלְּכִי צְדֵק נָתַן מַעֲשֵׂר לְאַבְרָהָם? אוֹ הַקִּב"ה? וְכַפִּי שְׁמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (יְלִקוּט רַאבוּבֵי פ' מִתוֹרָגִם): "אָמַר ר' יִצְחָק: מִקְרָא זֶה לֹא יִדְעֵנוּ לְבָאֵר, מִי נָתַן לְמִי (מַעֲשֵׂר)?" וּמְשִׁיבִים שֵׁם חו"ל: הַקִּב"ה הוּא שֶׁנָּתַן לְאַבְרָהָם מַעֲשֵׂר, עַל-יְדֵי שְׁנִטְלָה אוֹת אַחַת מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, אֶת הָאוֹת **ה**, וְהוֹסִיף אוֹתָהּ לְשֵׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (בְּרַאשִׁית יז', ה'): "לֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמִךְ אַבְרָהָם".

וְהִנֵּה, הַפֶּשֶׁט הַמוּבָן הוּא שְׁמִתִּיבַת "כָּל", שֶׁהִיא בְּגַמְטְרִיא חֲמִשִּׁים, נָתַן הַקִּב"ה לְאַבְרָהָם מַעֲשֵׂר, שֶׁהוּא ה' (5=). וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שְׁכֵן, מְדוּעַ נָתַן הַקִּב"ה דוֹקָא מִתִּיבַת "כָּל" נָתַן הַקִּב"ה מַעֲשֵׂר לְאַבְרָהָם? נִרְאֶה לְתַרְץ עֲנִיָּן זֶה עַל-פִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ הַרַה"ק הַמְּגִיד מִמְזִרִיטֵשׁ זִיע"א, אֶת הַשְּׂבָח שְׂאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל בִּקְרָא בְּתַפִּילַת הַשַּׁחַר: "אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ, בְּטָרַם כָּל יְצִיר נִבְרָא, לְעַת נַעֲשֶׂה בְּחַפְצוֹ כָּל". וְאַמֵּר הַמְּגִיד מִמְזִרִיטֵשׁ, שֶׁהַצְּדִיק נִקְרָא בְּשֵׁם "כָּל", מִחֲמַת שֶׁהוּא עֵיקַר מִכָּל הַנִּבְרָאִים שְׁבַע עוֹלָם. וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חו"ל (יוֹמָא ל'): אֲפִילוֹ בְּשִׁבִיל צְדִיק אֶחָד עוֹלָם נִבְרָא, וְכָל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא – אֲלָא בְּשִׁבִילוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב: "אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ, בְּטָרַם כָּל יְצִיר נִבְרָא". דְּהִינּוּ, הַקִּב"ה מְלַךְ לְבָדוֹ בְּטָרַם/לְפָנַי שְׁנִבְרָא הַצְּדִיק, הַנִּקְרָא "כָּל". אֲמָנָם "לְעַת נַעֲשֶׂה" – לְאַחַר שְׁנִבְרָא הַצְּדִיק – מַעֲתָה "בְּחַפְצוֹ כָּל" – יְכוֹל עֲתָה הַצְּדִיק לַעֲשׂוֹת כְּחַפְצוֹ וְכַרְצוֹנוֹ, וְלִבְטֵל גְּזִירוֹת קְשׁוֹת שְׁנִגְזְרוּ עַל בְּנֵי הָאָדָם... לְפִי זֶה מוּבָן עֲתָה מְדוּעַ נִטְלָה הַקִּב"ה מַעֲשֵׂר מִתִּיבַת "כָּל". שְׁכֵן, אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה צְדִיק הַדוֹר, וְנִקְרָא בְּשֵׁם "כָּל"...

"אֵל תִּירָא כִּי עֲמִךְ אָנִי... כִּי אָנִי אֱלֹהֶיךָ אִמְצִיתִךְ אִף עֲזַרְתִּיךָ אִף תִּמְכַּתִּיךָ בְּיַמִּין צְדִיקִי" (מִתוֹךְ הַהַפְטָרָה)

לִילָה אֶחָד חֲלַמְתִּי חֲלוֹם: חֲלַמְתִּי שֶׁהִלְכְּתִי לְאוֹרֵךְ הַחוּף עִם הַקִּב"ה, וּבְמִרְחַבֵּי הַשָּׁמַיִם הַבְּזִיקוֹ לִנְגֵד עֵינַי מְאוֹרְעוֹת שׁוֹנִים מְחַיִּי. וְהִנֵּה, כַּנֶּגֶד כָּל מִרְאֶה וּמִרְאֶה שֶׁהַבְּזִיק מוֹלֵל, הַבְּחֻנְתִּי בְּשֵׁנֵי זוּגוֹת שֶׁל טְבִיעוֹת רִגְלַיִם בְּחוּל – אֶחָד הַשִּׁיף לִי, וְהַשֵּׁנִי שִׁיף לְאַלְהִים. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר תְּמוֹנּוֹת חַיִּי הָאֲחֵרוֹנוֹת הַבְּזִיקוֹ מוֹל עֵינַי, וּפְנִיתִי לְאַחֹר כְּדִי לְהַתְּבַוֵּן בְּעַקְבוֹת שְׂבַחוֹל, הַבְּחֻנְתִּי, שְׁפַעְמִים רַבּוֹת בְּמַהֲלָךְ חַיִּי נִרְאוּ בְּחוּל רַק זוּג טְבִיעוֹת רִגְלַיִם אֶחָד. לְתַדְהַמְתִּי הָיוּ אֵלֶּה דוֹקָא הַתְּקוּפוֹת הַקְּשׁוֹת וְהַעֲצוּבוֹת בְּ"סֵרֵט שֶׁל חַיִּי", בְּזִמְנִים שְׁסִבְלַתִּי יִיסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים. הַדְּבָר הַצִּיק לִי מְאֹד, וְדַמְעוֹת מְלָאוּ אֶת עֵינַי. מִיָּד פְּנִיתִי אֶל הַקִּב"ה בְּשִׂאֲלָה: "רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֹא בְּשִׂרְתָּנִי, שְׁמִיד כְּשִׂאֲחִלִּיט לְצַעוֹד בְּנִתְיָבְךָ, תִּצְעֵד עִמִּי לְאוֹרֵךְ כָּל הַדְּרֵךְ, וְלֹא תַעֲזוּבֵנִי לְעוֹלָם!

וְהִנֵּה, דוֹקָא בְּתַקוּפוֹת הַמַּצְעָרוֹת וְהַמְיוֹסְרוֹת בְּיֹתֵר בְּחַיִּי, רוֹאֶה אָנִי בְּחוּל רַק זוּג עַקְבוֹת אֶחָד! מְדוּעַ, אָבִי הַיִּקָּר, דוֹקָא כְּשֶׁהִיטִי זָקוּק לָךְ כָּל-כֵּךְ לֹא הִיִּיתָ לְצִדִּיקִי?"

"בְּנֵי הַיִּקָּר" – עֲנָה לִי הַקִּב"ה מִן הַדְּמָמָה – "דַּע לָךְ שְׂאָנִי תְּמִיד אוֹהֵב אוֹתְךָ, וְלְעוֹלָם לֹא אֲנִטוּשׁ אוֹתְךָ. וְאוֹתָן תְּקוּפוֹת שֶׁל נְסִיוֹן, סִבְל וְצַעַר בְּחַיִּיךָ, כְּשֶׁהַבְּחֻנְתָּ בְּחוּל רַק בְּזוּג עַקְבוֹת אֶחָד – דַּע לָךְ כִּי הָיוּ אֵלֶּה טְבִיעוֹת רִגְלַיִם שְׁלִי! בְּנֵי הַיִּקָּר לִי מְאֹד, בְּזִמְנִים קָשִׁים שֶׁל חַיִּיךָ, נִשְׂאֵתִי אוֹתְךָ עַל כַּפֵּי...". שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!